

Herbestemming & hergebruik

Ecologisch Werkprotocol Egel

Wijkamp 28 te Goor

Opdrachtgever: JOUW Wonen B.V.

Ecologisch Werkprotocol Egel

Wijkkamp 28 te Goor

Projectnummer: 2021-0063

19 januari 2022

Versie 1.0

Ben ten Oever

Adviseur Ecologie

b.tenoever@lycens.nl

M 06 160 074 42

Merijn van Hoek

Projectleider Ruimtelijke Ordening

m.vanhoek@lycens.nl

M 06 839 230 05

Gecontroleerd door: J. Martens

Inhoud

1. Inleiding.....	4
2. Het plangebied	5
2.1. Situering.....	5
2.2. Beschrijving van het plangebied.....	5
2.3. Voorgenomen activiteiten.....	6
2.4. Planning	7
3. Wettelijk kader.....	8
3.1. Wet natuurbescherming.....	8
3.2. Sancties bij overtreding.....	9
4. Coördinatie	10
4.1. Toezicht en handhaving	10
4.2. Instructie medewerker en/of opdrachtgever	10
4.3. Deskundig ecooloog	11
5. Potentieel aanwezige soorten	12
5.1. Egel.....	12
6. Mitigerende maatregelen	13
6.1. Algemene maatregelen in kader van zorgplicht	13
6.2. Specifieke maatregelen egel.....	13

Bijlage

Bijlage 1: Toelichting Wet natuurbescherming

Bijlage 2: Ecologisch logboek

1. Inleiding

Initiatiefnemer is voornemens om op de locatie Wijnkamp 28 te Goor appartementen realiseren. Hiervoor wordt de woning aan de Wijnkamp gesloopt en komen er twee nieuwe appartementencomplexen terug. Op achterliggende parkeerplaats aan de Rozenstraat worden ook appartementen gebouwd. Ten behoeve van de ontwikkeling dient beplanting te worden gerooid. Als gevolg van deze werkzaamheden kan een egel gedood worden en een vaste (winter)rust- en/of voortplantingsplaats van de egel beschadigd en vernield worden. Door bij de uitvoering van de werkzaamheden te werken conform een ecologisch werkprotocol, worden negatieve effecten op flora en fauna tot een minimum beperkt, wordt overtreding van de Wet natuurbescherming voorkomen en wordt gewerkt conform de zorgplicht.

Onderliggend ecologisch werkprotocol is opgesteld om mitigerende maatregelen te borgen en te voorkomen dat de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb) worden overtreden. Het gaat hier specifiek om overtreding van verbodsbepalingen van artikel 3.10 ten aanzien van de egel:

- Lid 1a: het is verboden soorten opzettelijk te vangen of te doden;
- Lid 1b: het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Het protocol gaat in op mitigerende maatregelen die getroffen moeten worden ten behoeve van de voorgenomen werkzaamheden en wat te doen in geval van calamiteiten. Dit werkprotocol is bedoeld voor zowel de aannemer als voor de opdrachtnemer.

In hoofdstuk 2 wordt het plangebied beschreven. Hier wordt ingegaan op de ligging en beschrijving van het plangebied, de voorgenomen activiteiten en de planning. In hoofdstuk 3 komt het wettelijk kader aan bod. In hoofdstuk 4 wordt de coördinatie van de werkzaamheden beschreven. Hoofdstuk 5 bevat de ecologie van de potentieel aanwezige soorten. In hoofdstuk 6 komen de mitigerende maatregelen aan bod. In de bijlage is aanvullende informatie en het ecologisch logboek te vinden.

2. Het plangebied

2.1. Situering

Het plangebied is gesitueerd aan Wijnkamp 28 te Goor. Het plangebied ligt in de woonkern Goor en wordt getypeerd als stedelijk gebied. In afbeelding 1 wordt de globale ligging van het plangebied (rode marker) weergegeven op een topografische kaart.

Afbeelding. 1. Globale ligging van het plangebied (bron: ruimtelijkeplannen.nl).

2.2. Beschrijving van het plangebied

Het plangebied bestaat uit bebouwing, heesters, struiken, bomen en een parkeerplaats. De bebouwing is gebouwd van bakstenen en heeft een pannendak met nokpannen. Het gebouw is voorzien van halve gevelbetimmering. Ten oosten van het plangebied ligt een grasveldje (tuin) met een oude schuur welke van hout is gebouwd. Er is beplanting als beukenhaag, klimop en een solitaire esdoorn aanwezig. In afbeelding 2 wordt de begrenzing (rode kader) van het plangebied weergegeven.

Afbeelding. 2. Begrenzing van het plangebied (bron luchtfoto: ruimtelijkeplannen.nl).

2.3. Voorgenomen activiteiten

Initiatiefnemer is voornemens om op locatie Wijnkamp 28 in Goor appartementen realiseren. Het pand aan de Wijnkamp wordt gesloopt en vervangen door een appartementencomplex. Op de achterliggende parkeerplaats aan de Rozenstraat worden ook appartementen gebouwd. Ten behoeve van de ontwikkeling dient de aanwezige beplanting te worden gerooid. Nadien wordt er verharding aangelegd en wordt beplanting aangebracht. Afbeelding 3 geeft het wenselijke eindbeeld weer.

Afbeelding. 3. Verbeelding van het wenselijke eindbeeld.

2.4. Planning

De start van uitvoering is vooralsnog onbekend, maar zal naar verwachting het eerste kwartaal 2023 beginnen. Dit is echter afhankelijk van de goedkeuring van het bestemmingsplan, nader soortenonderzoeken en de uitkomst van deze onderzoeken.

3. Wettelijk kader

3.1. Wet natuurbescherming

In de Wet natuurbescherming is de soortenbescherming in Nederland geregeld. In de wet zijn lijsten opgenomen met beschermde soorten. In de Wet natuurbescherming worden drie verschillende beschermingsregimes gehanteerd waaraan verschillende verbodsbepalingen zijn gekoppeld:

Artikel 3.1: Soorten Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen;
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben;
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen;
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.5: Soorten Habitatrichtlijn

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen;
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren;
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen;
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen;
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10: Andere Soorten

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. onderdeel a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. onderdeel b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of;
 - c. onderdeel c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Zorgplicht

Artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming voorziet in een algemene verplichting voor eenieder om voldoende zorg te dragen voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.

De zorgplicht is als een open norm geformuleerd in het eerste lid van artikel 1.11. In het tweede lid wordt de zorgplicht iets geconcretiseerd door te bepalen dat de zorgplicht in elk geval inhoudt dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor in het wild levende dieren en planten:

- a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
- b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
- c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Ten aanzien van de andere beschermde soorten geldt dat het bevoegd gezag (provincies c.q. ministerie van LNV) de vrijheid hebben om soorten binnen deze categorie vrij te stellen van de verbodsbepalingen uit ontheffingsplicht artikel 3.10 uit de Wet natuurbescherming. Voor beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld dient bij overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wnb een ontheffing te worden aangevraagd. Voor vogels geldt in afwijking hierop dat voor verstoring geen ontheffing nodig is, indien de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Het is ook mogelijk om voor beide categorie soorten te werken volgens een goedgekeurde gedragscode die is afgestemd op de Wet natuurbescherming. Er is dan geen ontheffing nodig. Een nadere toelichting op het wettelijke kader is opgenomen in bijlage 1.

3.2. Sancties bij overtreding

Wanneer overtreding van de Wnb plaatsvindt of aantoonbaar niet conform zorgplicht wordt gewerkt kan het bevoegd gezag (provincie) kan het werk stilleggen, waarna eerst de situatie geredificeerd dient te worden.

Ook kunnen strafrechtelijke sancties worden opgelegd. Dit kan betekenen dat de beheer- en onderhoudswerkzaamheden geheel of gedeeltelijk worden stilgelegd totdat weer wordt voldaan aan het bij of krachtens de Wnb bepaalde voorwaarden. Daarnaast kan een boete worden opgelegd. De wetgever heeft de boete geïntroduceerd vanwege de wenselijkheid van lik-op-stukbeleid en dat overtredingen snel worden bestraft. Het bedrag dat voor de boete staat is gelijk aan het bedrag van de categorie die voor dat strafbaar feit staat (Wetboek van Strafrecht, artikel 23). Het is dus belangrijk om de werkzaamheden volgende gestelde voorschriften uit te voeren.

4. Coördinatie

4.1. Toezicht en handhaving

De volgende personen zijn vanuit de uitvoerende partij betrokken en zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van de werkzaamheden conform het ecologisch werkprotocol. Er wordt hierbij specifiek op gelet of mitigerende maatregelen worden uitgevoerd:

- Coördinatie werkzaamheden (opdrachtnemer):
- Ecologische begeleiding (ecoloog):

Tijdens de werkzaamheden is ecologische begeleiding door een deskundig ecoloog (zie paragraaf 4.3) noodzakelijk. Wanneer tijdens de werkzaamheden twijfel bestaat over de uitvoering, beschermde soorten op een onverwachte plaats worden aangetroffen of wanneer volgens de betrokken ecoloog de werkzaamheden op een locatie in conflict zijn, moet het advies als bindend worden gezien en moet direct actie worden ondernomen. Bij calamiteiten kan contact opgenomen worden met de ecoloog:

- via telefoonnummer
- via telefoonnummer

Het werkprotocol dient tijdens de werkzaamheden aanwezig te zijn op de locatie. Op verzoek moeten deze en andere relevante stukken kunnen worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.

Om effecten op beschermde soorten conform dit protocol tijdens de werkzaamheden te beperken, is een goede samenwerking, afstemming en coördinatie vereist. Wijzigingen in, planning, fasering, uitvoermethode of geheel nieuwe activiteiten in afwijking van het ecologisch werkprotocol, dienen vooraf getoetst te worden door de ecoloog. Ecologische onderzoeken en te treffen maatregelen zijn gebonden aan specifieke perioden voor uitvoering. Om ongewenste uitloop te voorkomen, is het noodzakelijk om wijzigingen zo vroeg mogelijk in beeld te brengen en te communiceren met een ecoloog.

4.2. Instructie medewerker en/of opdrachtgever

Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden wordt het projectteam en de aannemer op de hoogte gesteld van de maatregelen die getroffen dienen te worden en welke zijn uitgewerkt in het ecologisch werkprotocol. De medewerkers worden door de verantwoordelijk ecoloog ingelicht over de manier waarop de werkzaamheden uitgevoerd dienen te worden. Voorafgaand wordt besproken waar er rekening moet worden gehouden met beschermde soorten. Centraal hierbij staat het voorliggende ecologisch werkprotocol. In hoofdstuk 6 staat in detail beschreven welke maatregelen getroffen dienen te worden en (indien relevant) op welke wijze deze uitgevoerd dienen te worden.

4.3. Deskundig ecooloog

In onderliggend werkprotocol wordt bij de werkzaamheden genoemd dat deze onder begeleiding van een ecooloog moeten plaatsvinden. Hier wordt telkens een deskundig ecooloog bedoeld. Onder ecologisch deskundig persoon verstaat de provincie Overijssel een persoon die voor de situatie, habitats en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en ((soort)specifieke) ecologische kennis heeft. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie, en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, en/of
- met betrekking tot soorten of specifieke soorten kan als deskundige ook iemand worden aangemerkt die:
 - op mbo-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten, en/of
 - zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied), en/of
 - zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

5. Potentieel aanwezige soorten

5.1. Egel

De egel is een insecteneter. Hij wordt het meest gekenmerkt door zijn stekelvacht en hoe hij zich daarmee verdedigt. Wanneer hij in gevaar is, rolt hij zich op waardoor zijn stekels alle kanten op wijzen. Hij vindt zijn voedsel, regenwormen, rupsen, kevers en andere kleine dieren vooral op de geur. Ook fruit en eieren staan op het menu. In bossen en tuinen in voorsteden is hij bepaald niet zeldzaam. Meestal wordt zijn aanwezigheid vastgesteld door de zwartblinkende, ongeveer 1 cm lange uitwerpselen op het gazon. In de winter zal je hem tevergeefs zoeken, dan houdt hij een winterslaap die tot april kan duren (Ecopedia, z.d.).

6. Mitigerende maatregelen

6.1. Algemene maatregelen in kader van zorgplicht

- Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden wordt het projectteam en de aannemer op de hoogte gesteld van de maatregelen die getroffen dienen te worden;
- Werk altijd één kant op, zodat dieren niet ingesloten raken;
- Wees alert op dieren in de werklocatie, vooral in de ontgravingsput. Wacht tot dieren zelfstandig de werklocatie hebben verlaten, zorg voor ontsnappingsroutes of zet dieren handmatig over;
- Het terrein wordt enkel verlicht in het kader van de veiligheid. Waar dit noodzakelijk is wordt de verlichting naar beneden gericht en uitstraling naar de omgeving en boven wordt voorkomen middels armaturen;
- Er wordt een ecologisch logboek opgesteld (zie bijlage 2) en bijgehouden door de uitvoerder op het werk. In het logboek wordt aangegeven wanneer ecologische maatregelen zijn genomen en welke soorten er zijn aangetroffen op de werklocatie.

6.2. Specifieke maatregelen egel

- In het plangebied wordt niet gewerkt in de kwetsbare overwinteringsperiode en voortplantingsperiode. Deze duurt van 15 oktober tot 15 april en 1 april tot 31 augustus, tenzij geschikte (winter)rust- en voortplantingsplaatsen verwijderd zijn in het plangebied zodat egels geen rust- of voortplantingsplaats kunnen bezetten. Potentiële verblijfplaatsen bestaan uit strooisel/blad vanaf 30 cm dikte, takkenbossen, oud blad in dichte bosschages (heesters) en opgeslagen spullen en rommel.
- Het plangebied wordt bij start van de werkzaamheden buiten de kwetsbare periode ongeschikt gemaakt door een dikke laag strooisel handmatig weg te harken of weg te blazen (verspreiden) met een bladblazer, dusdanig dat er geen plek meer over blijft voor egels om zich in te verstoppen. Ook worden takkenbossen, heesters of opgeslagen spullen en rommel verwijderd.
- Om te voorkomen dat egels zich gaan vestigen in het verwijderde groen, strooisel/blad, dient het afgevoerd te worden.
- Bij het ongeschikt maken van het werkgebied is een deskundige aanwezig om eventuele dieren over te zetten buiten het plangebied in gelijk geschikte habitat.
- Na planrealisatie wordt minstens één potentiële verblijfplaats in het plangebied aangelegd. Dit mag in de vorm van de aanplant van bodem bedekkende beplanting, takkenbossen en/of een egelkast. De locatie van de verblijfplaats wordt afgestemd met een ecologisch deskundige. Tevens verzorgt de ecooloog de begeleiding van het aanleggen van de verblijfplaats.

Bijlage 1: Toelichting Wet natuurbescherming

Drie beschermingsregimes

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn (het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn) en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Alle vogels (ruim 700 soorten), zijn beschermd. Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten beschermd.

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- Ten eerste mag alleen van de verbodsbepaling afgeweken worden als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is.
- Ten tweede moet tegenover de afwijking van het verbod een in de wet genoemd belang staan. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn zoals volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Tenslotte mag de ingreep geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

Soortenbescherming en het ‘nee, tenzij principe’

De verbodsbepalingen voor vogels en Habitatrichtlijnsoorten in de Wet natuurbescherming sluiten vrijwel één op één aan bij de bepalingen uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De verbodsbepalingen zijn gericht op de bescherming van individuen van soorten.

Ook voor de andere soorten, die niet op grond van de Vogel- of Habitatrichtlijn maar vanuit nationaal oogpunt beschermd worden, geldt dat de verbodsbepalingen zien op het individu, maar of ontheffing verleend kan worden, wordt afgewogen tegen het effect van de ingreep op het populatieniveau van de soort.

Zorgplicht voor dieren en planten

Of dier- en plantensoorten nu wettelijk beschermd zijn of niet, iedereen moet voldoende rekening houden met in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. De wet erkent daarmee de intrinsieke waarde van in het wild levende soorten. De Memorie van Toelichting zegt het zo: “De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd”.

Vrijstelling regelgeving

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen met gevolgen voor beschermde plant- en diersoorten. In (veel) gevallen kunt u gebruik maken van een vrijstelling. Een vrijstelling is een uitzondering op een wettelijk verbod, die wordt vastgesteld voor een van tevoren bepaalde categorie van gevallen. Er zijn verschillende vrijstellingen van de verboden voor beschermde soorten mogelijk. Een bekende en reeds in de praktijk toegepaste vorm van vrijstelling is die van de gedragscode. In de Wet natuurbescherming zijn voor beschermde soorten ook andere vormen van vrijstelling geïntroduceerd, zoals door middel van een Programmatische Aanpak of via een provinciale verordening. Overigens is ook een vrijstelling in de vorm van een ministeriële regeling mogelijk.

Provinciale staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Dit moet worden geregeld in een provinciale verordening.

Gedragscodes die zijn opgesteld onder de Flora- en faunawet kunnen worden uitgebreid ten aanzien van soorten die op grond van de Wet natuurbescherming beschermd worden maar dat op grond van de Flora- en faunawet nog niet waren. Goedkeuring van een gedragscode op grond van de Flora- en faunawet blijft ook onder de Wet natuurbescherming geldig, voor de duur van de goedkeuring. Daarna dient de gedragscode voor goedkeuring getoetst te worden aan de Wet natuurbescherming.

Welke soorten zijn beschermd?

De Wet natuurbescherming kent drie categorieën beschermde soorten:

- Ten eerste worden alle van nature in Nederland in het wild levende vogels beschermd volgens het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn;
- Ten tweede worden soorten beschermd op grond van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn;
- Tenslotte is er een beschermingsregime voor ‘andere soorten’ waaronder soorten vallen die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen

Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Afbeelding. 4. Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming.

Vrijgestelde soorten

In afwijking van de verboden in artikel 3.10, eerste lid, van de Wet is het toegestaan de onderstaande soorten weg te vangen (om doden te voorkomen) en de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat.

De vrijstelling is van kracht wanneer de handeling verband houdt met de volgende activiteiten:

- De ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- Het bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Drenthe	Flevoland	Friesland	Gelderland	Groningen	Limburg	Noord-Brabant	Noord-Holland	Overijssel	Utrecht	Zeeland	Zuid-Holland	Ministerie LNV (AMvB RN art. 3.11)
<i>Amfibieën en reptielen</i>														
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>						x1							
Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>						x2							
Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i> (<i>Rana ridibunda</i>)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Middelste groene kikker / Bastaardkikker	<i>Pelophylax klepton esculentus</i> (<i>Rana esculenta</i>)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
<i>Grondgebonden zoogdieren</i>		DR	FL	FR	GD	GR	LB	NB	NH	OV	UT	ZL	ZH	MLNV
Aardmuis	<i>Microtus agretis</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bosmuis*	<i>Apodemus sylvaticus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	x		x			x				x		x	x
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>						x3							
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex ananeus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Haas	<i>Lepus europeus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hermelijn	<i>Mustela eminea</i>	x		x			x				x		x	x
Huisspitsmuis*	<i>Crocidura russula</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Molmuis	<i>Arvicola scheman</i>						x							
Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Steenmarter	<i>Martes fiona</i>			x			x4							
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Veldmuis*	<i>Microtus arvalis</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	x		x		x	x				x		x	x
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>							x						
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

* voor deze soorten daarnaast algemene vrijstelling in/op gebouwen en bijbehorende erven Wnb 3.10 3e lid

x1 = vrijstelling geldt in de periode maart-april en juli tot en met november

x2 = vrijstelling geldt in de periode 15 augustus tot en met februari

x3 = vrijstelling geldt in de periode juli, augustus en september

x4 = vrijstelling geldt in de periode 15 augustus tot en met 15 oktober

Opmerking bij Friesland: in de stukken wordt ook vrijstelling gegeven voor de mol, maar deze is niet beschermd onder de Wnb.

3.10.2.a / Rnb 3.31.d	ikv RO en gebruik van gebieden	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.10.2.d	voorkomen onnodig lijden										x			
3.10.2.e / Rnb 3.31.b	ikv beheer of onderhoud langbouw of bosbouw	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x	x
3.10.2.f / Rnb 3.31.a	ikv beheer of onderhoud overig	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x
3.10.2.g	ikv beheer of onderhoud landsch kwaliteiten bepaald gebied	x	x	x	x		x	x			x	x	x	x
3.10.2.i / Rnb 3.31.c	Bestendig gebruik (geldt alleen voor amfibieën) ikv bescherming wilde flora, fauna en habitats					x								x

Afbeelding. 5. Lijst met soorten waarvoor een vrijstelling van de verbodsbepalingen geldt als gevolg van handelingen die in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling worden uitgevoerd.

Bijlage 2: Ecologisch logboek

